

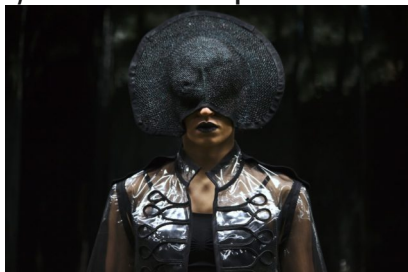

Κριτική για την παράσταση "Φιλονικία"

28 Ιανουαρίου 2019 441

Από την Βασιλική Μπαλούτσου

Η «Φιλονικία» που ανέβηκε στο μικρό αγαπημένο θέατρο «Τ» των λίγων θέσεων, σε μετάφραση της Μαρίας Καραδελόγλου, είναι ένα έργο του Πιέρ ντε Μαριβώ που γράφηκε το 1744 κι όμως προβληματίζει το πόσο τα θέματα που πραγματεύεται είναι επίκαιρα έως και σήμερα. Πράγματι, στο έργο αυτό αντιμετωπίζουμε ένα σαφές πρόβλημα: το ζήτημα του να αποφασίσουμε ποιο από τα δύο φύλα ήταν το πρώτο που ξεκίνησε την ερωτική απιστία. Γι αυτό το σκοπό, Ο Μαριβώ με τη σύνθετη γραφή του στοχάζεται με μια ανάλαφρη μα σπινθηροβόλα προσέγγιση και επιχειρεί ένα πείραμα πάνω σε ζωντανά ανθρώπινα πλάσματα.

Δύο αγόρια και δύο κορίτσια μεγαλώνουν απομονωμένα από άλλους ανθρώπους και τον έξω κόσμο με μόνη τους συντροφιά τους παιδαγωγούς τους έως την ηλικία των δεκαοχτώ. Σε αυτή την ηλικία, οι «πρωτόπλαστοι» έρχεται η στιγμή να συναντήσουν ο ένας τον άλλον και να έρθουν σε επαφή με τη φύση, τον εαυτό τους, τα ανθρώπινα συναισθήματα και τους

κοινωνικούς κανόνες. Οι πρωταγωνιστές του Μαριβώ συχνά υποφέρουν, φοβούνται, είναι ευάλωτοι και ανασφαλείς. Στον παραμυθένιο και αλληγορικό κόσμο του Μαριβώ οι έννοιες ανακαλύπτονται πάλι από την αρχή. Ο έρωτας, η απιστία και οι πρωτεργάτες της, το ένστικτο, οι ηθικοί φραγμοί, η κοινωνική ευθύνη, η έννοια του φύλου, η σχέση της φύσης με τον πολιτισμό και τις οργανωμένες κοινωνίες.

Η παράσταση ξεκινά σε απόλυτο σκοτάδι. Και απόλυτη σιωπή. Σε λίγο, μια λιγνόκορμη φιγούρα, ανδρόγυνη, άφυλη θαρρείς και αχνοφωτισμένη λικνίζεται στη σκηνή με μουσική υπόκρουση το υπέροχο, θλιμμένο τραγούδι «Plain Gold Ring» της Νίνα Σιμόν. Με ένα θελκτικό τρόπο και ένα άρωμα μπουρλέσκο, η Περσόνα που υποδύεται ο Χρήστος Κραγιόπουλος καταφέρνει να εκπροσωπήσει ένα όν, τον άνθρωπο. Με σεβασμό στη φιλοσοφία του Μαριβώ, και με ένα ντελικάτο ύφος, καθόλου χυδαίο, γυμνώνεται στη σκηνή, και μπροστά μας φανερώνεται ο αφηγητής της ιστορίας, με αδαμιαία περιβολή, μα «ενδεδυμένος» με το κορμί του “ανθρώπου” με μια πικρή διάθεση, χωρίς να γίνεται καθόλου καρικατούρα μας εισάγει πρωτότυπα στην πλοκή του έργου, μετατρέποντας το κορμί σε σύμβολο και φορέα μετάδοσης ενός μηνύματος.

Ο Πάνος Δεληνικόπουλος, με μια ευφάνταστη και οξυδερκή σκηνοθετική προσέγγιση μεταφέρει με κατανοητό και εύληπτο τρόπο ένα παιχνίδι στη σκηνή. Προσφέρει άφθονα χαμόγελα και άφθονους προβληματισμούς. Άλλωστε, η «Φιλονικία» είναι μια μονόπρακτη κωμωδία πρόζας και η τέρψη των θεατών είναι σίγουρα το πρωταρχικό ζητούμενο του σκηνοθέτη. Οι ηθοποιοί – πρωταγωνιστές του παιχνιδιού αυτού- ζουν και κινούνται (τα εύσημα για την κίνηση ανήκουν στην Ειρήνη Καλογηρά), αλληλεπιδρώντας μεταξύ τους σε έναν ονειρικό κόσμο, όπου εξερευνούν σταδιακά τα συναισθήματά τους, αντιλαμβάνονται τις διαφορές του φύλου, ερωτεύονται, γελούν, ανακαλύπτουν τη φύση και τον εαυτό τους, νιώθουν ενθουσιασμό, φόβο, ζήλεια, υποτάσσονται στα ένστικτά τους και τελικά διαλέγουν. Η κενή σελίδα της καρδιάς, γεμίζει επιφυλακτικά με εικόνες, συναισθήματα, πρόσωπα, ναρκισιστικές αναπνοές, οι ήρωες μάχονται και αλλάζουν αντιλαμβανόμενοι τις διαφορές των φύλων.

Η σκηνική πρόταση του Δεληνικόπουλου και καθώς τα «παιδιά» δειλά ανακαλύπτουν τον κόσμο, το περιβάλλον και τον εαυτό τους, παραπέμπει στην παράδοση της κομέντια ντελ άρτε, αφού το σωματικό θέατρο με την κινησιολογία και τη μιμική του όντως προσφέρεται στην παράσταση αυτή, για να δηλώσει την αρχικά ζώδη φύση του ανθρώπου που ανακαλύπτει με έκπληξη και ενθουσιασμό το περιβάλλον του, ίσως και με κάποιο φόβο, αλλά σταδιακά, αντιλαμβανόμενος την ανθρώπινη φύση του, μεταβάλλεται, αλλάζει, αυτοπροσδιορίζεται και προσπαθεί να γοητεύσει.

Η σκηνογραφία της Ευαγγελίας Κιρκινέ και τα κουστούμια της Μαρίας Καραδελόγλου υπηρετούν με ευφυή τρόπο τη φαρσική δραματουργία του Μαριβώ και τη σύλληψη του σκηνοθέτη. Τα λιτά φουτουριστικά «μεταλιζέ» σκηνικά με την είσοδο στο χώρο του θεάτρου δημιουργούν την αίσθηση του «μελλοντικού» χρόνου, σπρώχνουν την παράσταση από το 1744 στο σήμερα και με τη σύγχρονη προσέγγισή τους τονίζουν τη διαχρονικότητα του έργου και βρίσκονται σε πλήρη αρμονία με τα «διαστημικά» κουστούμια των παιδαγωγών. Οι παιδαγωγοί (Αγγελική Νοέα και Χρήστος Καργιόπουλος) κατά τη διάρκεια της παράστασης παρακολουθούν το «πείραμα» από ειδικά διαμορφωμένους χώρους σαν «κουτιά» στη σκηνή, προσφέροντας μια σουρεαλιστική εικαστική πρόταση. Τα κουστούμια των παιδιών που δεν έχουν ακόμη δει τον πραγματικό κόσμο είναι επίσης μοντέρνα, μα περισσότερο ρομαντικά και αέρινα, εκπροσωπώντας την αθωότητα και τη φύση που με λίγα φύλλα και άνθη εκπροσωπείται και σκηνικά, και την αντιπαράθεση με την καινούρια ζωή που ακόμη δεν έχουν γνωρίσει.

Όλα έδεσαν άψογα, και με τη βοήθεια της μουσικής και των φωτισμών του Κώστα Σιδηρόπουλου, οι ηθοποιοί ως καλά δεμένο σύνολο ανταποκρίθηκαν με αξιοπρέπεια και χρησιμοποιώντας τις τεχνικές του σωματικού θεάτρου, την κίνηση, το βλέμμα και αξιοποίησαν τα εκφραστικά τους μέσα, με έναν ραφιναρισμένο λόγο μετέφεραν τα μηνύματά τους και πρόσφεραν αισθητικές λύσεις με αμεσότητα, δυναμισμό και μια σπιρτόζικη και χαρμόσυνη διάθεση. Εξαιρετικό δίδυμο οι νεαρές Ίνγκριντ Κουτσουρέλη και Μαρία Χριστοφίδου που καθρεφτίζονταν θαρρείς η μια μέσα στην άλλη, εκπροσώπησαν τα δύο κορίτσια της παράστασης και με την αφέλεια του λόγου και της κίνησης και τα χαριτωμένα κοριτσίστικα νάζια και καμώματά τους συνέβαλαν με το ρυθμό και τη φρεσκάδα τους στην ανάδειξη του πνεύματος του κειμένου. Ο Κωνσταντίνος Λιάρος και ο Νίκος Μήλιας, τα «αγόρια» της παράστασης απεκδύθηκαν από κάθε συμβατική μίμηση και ανακάλυψαν τον έρωτα και τον κόσμο, έγιναν φίλοι, πάλεψαν και αντιμετώπισαν τα συμπλέγματά τους σε ένα οπτικό θέαμα ενός μικρόκοσμου που άλλοι επέλεξαν για αυτούς.

Η παράσταση κλείνει έτσι όπως ξεκίνησε με την ίδια ατμόσφαιρα μπουρλέσκ, την περσόνα στη σκηνή, απροσδιόριστου φύλου με το ατμοσφαιρικό τραγούδι «missed me» των «Dresden dolls». Ήταν μια θεατρική πρόζα που όλοι απολαύσαμε. Ένα θεατρικό «σφηνάκι» 60 λεπτών που καθόλου δεν στερούνταν ουσίας, μα αντίθετα κατάφερε να συμπυκνώσει το νόημα των ερωτημάτων, ενδεχομένως με κάποιες ατέλειες κι ένα τέλος κάπως χαλαρό, εντούτοις κατάφερε να μεταδώσει την ένταση και το πάθος της σύνθετης μαριβωντικής πλοκής. Η κατάληξη του έργου καταδεικνύει ότι τελικά δεν υπάρχει κανένα αρχέγονο πρότυπο προς το οποίο πρέπει να τείνει η ανθρώπινη συμπεριφορά. Η απιστία είναι στενά δεμένη με την ανθρώπινη φύση και κανένας κοινωνικοποιητικός μηχανισμός δεν υποδεικνύει τις συμπεριφορές.

Το κοινό, ειδικά αυτό που συγκεντρώνει το μικρό θέατρο «Τ», έχω παρατηρήσει πως παραδοσιακά λειτουργεί με μια ιδιότυπη αισθητική και συμβολική επικοινωνία με τους ηθοποιούς, συμβάλλοντας με σεβασμό στην «ατμόσφαιρα κάθε παράστασης». Έτσι, και στη «Φιλονικία», οι θεατές συμμετέχουν σιωπηλά, αλλά ουσιαστικά, δείχνουν να αντιλαμβάνονται και να προσλαμβάνουν τα μηνύματα, γελούν αυθόρμητα και μειδούν χαμηλόφωνα και με έναν μαγικό αυθόρμητο τρόπο όλοι γίνονται μια «παρέα», μια ομάδα που συμφωνεί με τα τεκταινόμενα και που στο τέλος, μετά την παράσταση συγκεντρώνονται στο μικρό πεζοδρόμιο έξω από το θέατρο και με ψυχαναλυτική διάθεση αναρωτιούνται για το πόσο έμφυτες τελικά είναι οι διαθέσεις,

ποιος ξεκίνησε την απιστία, πόσο μοντέρνα πνοή έδωσε στην παράσταση η άφυλη περσόνα.

Αδιαμφισβήτητα, η διαμάχη του Μαριβώ ήταν κάτι περισσότερο από ένα παιχνίδι. Ήταν ένα επιστημονικό πείραμα σχετικά με τη βαθιά φύση των σεξουαλικών ενστίκτων και μια πραγματική πρόκληση για το δόγμα της παραδοσιακής μονογαμίας. «Όσον αφορά την αγάπη, είμαι πολύ ευτυχής που αγαπώ, δηλώνω, και αν αντί ενός συντρόφου, είχα εκατό θα ήταν χαρά μου να με αγαπούν όλοι». Μια παράσταση, που όπως εμπνευσμένα σκηνοθέτησε ο Πάνος Δεληνικόπουλος, με φινέτσα και χάρη αποπλανεί τους θεατές και με τα φιλοσοφικά ερωτήματά της στοιχειώνει τους ήρωες, όλα τα φύλα με τον ίδιο ακριβώς τρόπο. Η ζωή μας τελικά είναι ενορχηστρωμένη για τη διασκέδαση κάποιων άλλων με τη δική μας αποστολή να είναι να συμμορφωθούμε με τους κανόνες τους; Ή μήπως τελικά οι μόνοι υπεύθυνοι για την εξέλιξη του παιχνιδιού είμαστε εμείς οι ίδιοι; Σε τελική ανάλυση, δεν αμφισβητείται η δική τους ηθική, αλλά η δική μας!